Sınır Aşan Kaçırmalar Zorla Nakiller ve Hesap Verebilirlik

Terörle Mücadele Bağlamında Sınır Aşan Baskı

BM Terörle Mücadelede İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Geliştirilmesi ve Korunması Özel Raportörlüğüne Sunum

Security Studies and Rule of Law Association
(SRL Swiss)

13 Ekim 2026 • Cenevre, İsviçre

www.srlswiss.com | info@srlswiss.com

Giriş ve kapsam

Bu rapor, Türkiye kaynaklı terör suçlamalarıyla bağlantılı ülke dışı yakalama ve zorla nakilleri, nakil sonrası sonuçları ve hesap verebilirliği incelemektedir. Temel önerimiz, her nakilde bireysel risk incelemesi yapılması ve soruşturmaların hem gönderen hem teslim alan devletlerdeki sorumluları kapsamasıdır.

Security Studies and Rule of Law Association (SRL Swiss), Cenevre merkezli bağımsız ve kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur. Bu raporun vaka ve belge tabanı ağırlıklı olarak Hizmet/Gülen hareketiyle ilişkilendirilen kişilere yöneliktir; Türkiye kaynaklı bütün terör dosyalarını temsil etmez. Yargısal tespitler, resmî açıklamalar, tanık anlatımları ve medya iddiaları ayrı değerlendirilmiştir. Türkiye, ilgili ihlal iddialarını reddetmekte ve tedbirlerinin hukuka uygun olduğunu savunmaktadır. [10]

Nakiller ve hukuki güvenceler

İşkenceye Karşı Komitenin 4 No.lu Genel Yorumu, bir kişinin gönderileceği devlette işkenceye uğrayacağına inanmak için esaslı nedenler varsa geri göndermenin yasak olduğunu belirtmektedir. Riskin kişisel, mevcut, gerçek ve öngörülebilir olup olmadığı; kişinin bireysel durumu ile gönderileceği ülkedeki koşullar birlikte değerlendirilerek belirlenir. Bu koruma, devletin kişi üzerinde yetki veya fiilî kontrol kullandığı durumlarda uygulanır; işlemin “iade”, “geri gönderme” veya başka bir adla yapılması sonucu değiştirmez. [4]

Amnesty International Kenya, 18 Ekim 2024’te Nairobi’de yedi Türk sığınmacının kaçırıldığını bildirmiştir. Daha sonra üç kişinin serbest bırakıldığı açıklanmıştır. Kenya’daki sivil toplum kuruluşları ise Mustafa Genç, Öztürk Uzun, Alparslan Taşçı ve Hüseyin Yeşilsu’nun Türkiye’ye zorla gönderildiğini bildirmiştir. Kenya dışişleri makamları da dört Türk vatandaşının 18 Ekim’de Türkiye Hükümetinin talebi üzerine Türkiye’ye gönderildiğini kamuya açık biçimde doğrulamış ve ikili ilişkilere ve insani muamele güvencelerine atıf yapmıştır. [5, 6, 7]

Zorla veya İrade Dışı Kaybetmeler Çalışma Grubu daha sonra bu dört kişiyle ilgili dosyaları acil usul kapsamında kayda geçirmiştir. Raporda, kişilerin Nairobi’de Kenya ulusal istihbarat görevlilerince, Türk makamlarının da dahil olduğu ileri sürülen bir süreçte kaçırıldığı ve daha sonra Türkiye’ye götürüldüğü yönündeki bilgiler yer almaktadır. Dosyaların bir örneğinin Kenya makamlarına da gönderildiği belirtilmiştir. [3] Bu kayıt, Çalışma Grubuna iletilen bilgilerin resmî BM kaydıdır; olayların bütün unsurları hakkında verilmiş bir mahkeme kararı değildir.

Kenya’nın “sınır dışı” nitelemesi ile kaçırma iddiaları farklı hususlara ilişkindir. İşlemin adı; yakalama, tutma ve naklin hukuka uygunluğunu kanıtlamaz. Koruma statüsü, avukata erişim, nakli durdurabilecek başvuru ve diplomatik güvencelerin denetimi açıklığa kavuşturulmalıdır.

Kosova bağlantısı yalnız varsayımsal bir ara ülke riski değildir. BM Özel Usulleri 18 Mayıs 2018 tarihli TUR 6/2018 ve KSV 1/2018 yazışmalarında, eğitim kurumlarında çalışan ve Hizmet/Gülen hareketiyle bağlantılı olduğu ileri sürülen altı Türk vatandaşının 29 Mart 2018’de Kosova’da gözaltına alındığı, oturum izinlerinin iptal edildiği ve kısa süre içinde Türkiye’ye gönderildiği yönündeki iddiaları kayda geçirmiştir. Yazışma, keyfi tutma, kısa süreli zorla kaybetme ve usul güvencelerinin aşılması kaygılarını hükümetlerin dikkatine sunmuştur; bir mahkeme kararı değildir. [11]

M.T./İsveç kararında İşkenceye Karşı Komite, başvurucunun İsveç'ten Kosova'ya gönderilmesini, Kosova'dan daha sonra Türkiye'ye nakledilme ihtimali bakımından değerlendirmiştir. Komite, başvurucunun kişisel profilini, pasaport iptalini, mesleki ve kurumsal bağlantılarını ve Kosova'dan Türkiye'ye daha önce gerçekleştirilen nakilleri birlikte incelemiştir. Hizmet/Gülen hareketiyle ilişkili kişilere yönelik ülke dışı kaçırma ve zorla geri dönüş iddialarına ilişkin 2024 kaygılarını da dikkate alan Komite, başvurucunun Kosova'ya gönderilmesinin İşkenceye Karşı Sözleşme'nin 3. maddesini ihlal edeceği sonucuna varmıştır. [8]

Ozdil ve Diğerleri/Moldova Cumhuriyeti kararında AİHM, 2018 yılında Gülen bağlantısı iddiasıyla aranan beş Türk öğretmenin Moldova'dan çıkarılmasını incelemiştir. Mahkeme, 5 § 1 ve 8. maddelerin ihlal edildiğine hükmetmiş ve yapılan işlemi ulusal ve uluslararası güvenceleri dolanan hukuk dışı bir nakil olarak değerlendirmiştir. [9] Karar, kaynak devletin talebinin ev sahibi devletin kendi insan hakları yükümlülüklerini ortadan kaldırmadığını göstermektedir.

Güncel vakalar

Orhan Artar — Ruanda, 31 Mayıs 2025. Universal Rights Association ve Stockholm Center for Freedom, Artar'ın üç çocuğuyla Kigali'den Avrupa'ya gitmeye çalışırken alıkonulduğunu, Tanzanya'ya gönderilecekleri söylenmesine rağmen Türkiye'ye sevk edildiklerini bildirmiştir. Aynı kaynaklara göre Artar varışta gözaltına alınmış, çocukları yakınlarına teslim edilmiştir. Ailesinin UNHCR korumasına ve Türk istihbaratının baskısına ilişkin anlatımı da kayda geçirilmiştir. Bu dosya, 2025'te gerçekleştiği bildirilen zorla geri gönderme örneğidir. [21, 22]

Mustafa Güngör — Kenya, 20 Aralık 2025–3 Şubat 2026. Kenya'da koruma statüsüyle yaşayan eğitimcinin gözaltına alınmasını, Irũngũ Houghton Amnesty Kenya sitesinde kişisel sıfatla kaleme aldığı yazıda Türkiye'nin adli yardım talebiyle ilişkilendirmiştir. Yazar, dosyada 2018 tarihli Gülen yanlısı bir sosyal medya paylaşımına ilişkin iddia bulunduğunu da aktarmaktadır. Güngör'ün yaklaşık on gün sonra, 30 Aralık'ta şartlı salıverildiği belirtilmektedir. Amnesty Kenya'nın açıklamasını aktaran 5 Şubat 2026 tarihli habere göre mahkeme, 3 Şubat'ta kalan koşulları kaldırmıştır. Bu dosyada Türkiye'ye gerçekleşmiş bir nakil bildirilmemektedir. [23, 24]

Emre Çınar — Mozambik, 30 Aralık 2025–5 Ocak 2026. Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi (Centro para Democracia e Direitos Humanos, CDD), Willow International School'un hukuk temsilcisi Çınar'ın ilk gözaltı saatlerinde yerinin açıklanmadığı ve avukatı ile ailesinin kendisine ulaşamadığı iddialarını kaydetmiştir. Ulusal Ceza Soruşturma Servisi (Serviço Nacional de Investigação Criminal, SERNIC), işlemin Türkiye'nin iade talebine ve mahkeme kararına dayandığını savunmuştur. CDD'nin 6 Ocak bültenine göre mahkeme, 5 Ocak'ta tutukluluk yerine kimlik ve ikamet yükümlülüğü (Termo de Identidade e Residência, TIR) uygulamıştır. İade süreci Çınar serbestken devam etmiştir. [25, 26]

Mustafa Göktepe — Brezilya, Nisan 2025–Mayıs 2026. Türkiye'nin talebi üzerine Nisan 2025 sonunda gözaltına alınan Türk ve Brezilya vatandaşı Göktepe, Mayıs 2025'te serbest bırakılmıştır. Brezilya Federal Savcılığının değerlendirmesinde vatandaşlığın isnat edilen fiillerden önce kazanılması ve tutukluluğa ilişkin koşullar öne çıkmıştır. Veja'nın 29 Mayıs 2026 tarihli haberine göre Federal Yüksek Mahkemenin ilgili heyeti, vatandaşlık engeli ve isnatların kişiye özgü somut fiillerle açıklanmaması gerekçeleriyle iade talebinin reddi yönünde oybirliğiyle karar vermiştir. [27, 28]

Bu dört dosyanın sonuçları ayrıdır: Artar hakkında Türkiye'ye fiilî transfer bildirilirken Güngör ve Çınar bakımından gözaltı ve serbest bırakma, Göktepe bakımından ise iade talebinin reddi söz konusudur. Son üç dosya, gerçekleşmiş bir kaçırma veya Türkiye'ye teslim sayısına eklenmemiştir. Birlikte değerlendirildiklerinde, koruma statüsü bulunan kişilere yönelik gözaltı, iade ve geri gönderme risklerinin 2025–2026 döneminde de sürdüğünü ve etkili yargısal denetimin önemini göstermektedirler. [20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28]

Nakil sonrası sonuçlar ve sorumluluk

Kosova'dan getirilen kişiler. 29 Mart 2018'de Türkiye'ye getirilen altı kişiden Kahraman Demirez, İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesince 26 Aralık 2019'da örgüt üyeliği suçundan 8 yıl 9 ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Aynı mahkeme, 5 Haziran 2020'de Mustafa Erdem hakkında örgüt yöneticiliği suçundan 15 yıl, Yusuf Karabina hakkında örgüt üyeliği suçundan 8 yıl 9 ay hapis cezası vermiştir. Üç kişi hakkında da casusluk suçlamasından beraat kararı verilmiştir. [13, 14]

Bu bölüm, altı kişinin tamamına ilişkin ceza sonuçlarının dökümü değildir; atıf yapılan kaynaklarda sonucu açıklanan üç dosyayı kapsar. Cezalar, nakil sonrasındaki özgürlükten yoksun bırakmanın sonuçlarını göstermek için aktarılmaktadır. Bunların raporda yer alması, suçlamaların veya nakil işleminin hukuka uygunluğunun onaylandığı anlamına gelmez.

Orhan İnandı. Kırgızistan'dan 2021'de Türkiye'ye getirilen eğitimci Orhan İnandı, Haziran 2023'te örgüt yöneticiliği suçundan 21 yıl hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Avukatı Halil İbrahim Yılmaz'ın Şubat 2022'de RFE/RL'ye aktardığına göre İnandı, suçlamaları kabul etmesi amacıyla gözleri bağlı şekilde dövüldüğünü ve 37 gün işkence gördüğünü anlatmıştır. Avukatı, İnandı'nın baskı altında alınan ifadelerini sonradan geri çektiğini ve kaçırılması sırasında kırılan koluna ilişkin sağlık sorunlarının sürdüğünü belirtmiştir. [15, 16]

Zabit Kişi. BM Özel Usullerinin 5 Mayıs 2020 tarihli ortak yazısında, Kazakistan'dan Türkiye'ye götürülen Zabit Kişi'nin varışından sonra aylarca bir hücrede tutularak işkenceye maruz bırakıldığı iddiası aktarılmaktadır. Yazıya göre, Ocak 2018'de adliyeye getirildiğinde polis kendiliğinden teslim olduğunu ileri sürmüş; Kişi ise kaçırılarak Türkiye'ye getirildiğini belirtmiştir. Bu tür anlatımlar, fiilî yakalama tarihi ile resmî gözaltı kaydı arasındaki sürenin ve bu sürede sorumluluk üstlenen birimlerin araştırılmasını gerektirmektedir. [1]

Kosova'daki davada eski istihbarat başkanı Driton Gashi, görevi veya yetkiyi kötüye kullanma suçlamasıyla yargılanmıştır. KoSSev'in Koha'ya dayanan 24 Şubat 2026 tarihli haberine göre, yeniden yargılama sonunda 4 yıl 8 ay hapis ve infaz sonrasında 4 yıl kamu görevinden yasaklama cezasına mahkûm edilmiştir. Aynı dosyanın diğer sanıkları, İçişleri Bakanlığı Vatandaşlık, İltica ve Göç Dairesi yöneticisi Valon Krasniqi ile Sınır Polisi Göç ve Yabancılar Müdürlüğü yöneticisi Rrahman Sylejmani'dir. Bu iki kişi hakkındaki beraat kararları istinafta korunmuştur. [17, 18]

Somut öneriler ve talepler

Geri göndermeme ve etkili başvuru güvenceleri; iade, geri kabul, geri gönderme, gayriresmî teslim, istihbarat destekli nakil ve sınırdan geri itme dahil her tür nakle uygulanmalıdır.

Kişiye süratle avukata erişim sağlanmalı ve tutulmasının veya naklinin hukuki temeli bildirilmelidir. Özgürlükten yoksun bırakmanın hukuka uygunluğu gecikmeksizin mahkeme denetimine açık olmalıdır. Geri göndermeme yükümlülüğünün ihlal edileceği iddiasına dayanan başvuru, nakilden önce etkili biçimde incelenebilmelidir.

Operasyonlara ilişkin uçuş, teslim, tutma, haberleşme ve sağlık kayıtları korunmalı ve bağımsız makamlarca incelenmelidir. Delillere müdahale veya ihlalin tekrarı riski varsa, uygulanabilir hukuk çerçevesinde geçici görevden uzaklaştırma değerlendirilmelidir. Bireysel sorumluluk adil bir süreçte belirlendiğinde, fiile uygun ceza ve disiplin yaptırımları uygulanmalıdır. Bunlar, koşulları oluştuğunda görevden çıkarma veya belirli kamu görevlerini üstlenme yasağını da kapsayabilir.

İşkence iddialarında, İşkenceye Karşı Sözleşme'nin soruşturma ve ceza sorumluluğuna ilişkin hükümleri uygulanmalıdır. Şüphelinin başka bir taraf devletin ülkesinde bulunması hâlinde, Sözleşme'nin 5–7. maddelerindeki koşullar çerçevesinde iade veya dosyanın kovuşturma amacıyla yetkili makamlara sevki değerlendirilmelidir. Bu mekanizmalar, sınır aşan operasyonlara katılanların cezasızlıktan yararlanmasını önleyecek şekilde işletilmelidir. [19]

Yurt dışındaki yakalama ve nakillerin hukuki dayanağını, görevli birimleri ve denetim usullerini açıklamak; kayıt dışı tutma, zorla kaybetme ve yargısal güvenceleri dolanan teslim uygulamalarını önlemek.

MİT mensupları dahil, hukuka aykırı yakalama, tutma, nakil veya işkenceye katıldığına ilişkin güvenilir iddialar bulunan görevliler hakkında bağımsız soruşturma yürütmek; delillere göre adli ve disiplin süreçlerini işletmek.

Nakledilen kişilerin kayıtlı tutulmasını, avukata ve bağımsız sağlık muayenesine erişimini, tutulmanın yargısal denetimini ve etkili giderim yollarını sağlamak; işkenceyle elde edilen ifadelerin kullanılmasını önlemek. [19]

İşkenceye Karşı Komitenin tavsiyesi doğrultusunda Zorla Kaybedilmeden Korunma Sözleşmesi'ne katılmayı değerlendirmek ve BM mekanizmalarıyla etkili işbirliği yapmak. [2, 12]

Özel Raportörlükten; Kenya, Kosova, Moldova, Ruanda, Mozambik, Brezilya ve Türkiye'den ilgili vaka kayıtlarını ve koruyucu tedbirleri sormasını; nakil sonrası avukata ve sağlık hizmetlerine erişimi izlemesini talep ediyoruz. Türkiye'nin ve diğer devletlerin görevlileri hakkında somut delile dayanan adli ve idari inceleme yapılmalıdır. Koruyucu risk tespitleri sonraki kurumların kararlarında dikkate alınmalıdır. 2016–2026 ek araştırmamız vaka ayrıntıları için ayrı destek belgesidir. [20]

Bu raporun yayımlanmasına izin verilir. Kimlik belirleyici tanık kayıtları bu iznin dışındadır.

Kaynaklar

[1] BM Özel Usulleri, Joint Communication AL TUR 5/2020 (5 May 2020), Bağlantı

[2] BM İşkenceye Karşı Komite, Concluding observations on the fifth periodic report of Türkiye, CAT/C/TUR/CO/5 (14 August 2024), paras 26–27. Bağlantı

[3] Zorla veya İrade Dışı Kaybetmeler Çalışma Grubu, A/HRC/WGEID/135/1 (10 April 2025), paras 149–150. Bağlantı

[4] İşkenceye Karşı Komite, General Comment No. 4 (2017), CAT/C/GC/4, Bağlantı

[5] Amnesty International Kenya, Statement on the abduction and disappearance of seven Turkish asylum seekers (19 October 2024). Kaynak metni

[6] Police Reforms Working Group / Defenders Coalition, Statement on the refoulement of four Turkish asylum seekers (21 October 2024). Kaynak metni

[7] KBC Digital, "Kenya justifies deportation of Turkish nationals, assures fair treatment" (24 October 2024). Kaynak metni

[8] İşkenceye Karşı Komite, M.T. v Sweden, Başvuru No. 1109/2021, CAT/C/81/D/1109/2021, views adopted 8 November 2024, Bağlantı

[9] AİHM, Ozdil and Others v the Republic of Moldova, App no 42305/18, 11 June 2019. Bağlantı

[10] Türkiye Cumhuriyeti BM Cenevre Daimî Temsilciliği, AL TUR 5/2024 sayılı Özel Usuller iletişimine cevap ve ek bilgi notu, 30 Ekim 2024. Bağlantı

[11] BM Özel Usulleri, TUR 6/2018 ve KSV 1/2018 (18 Mayıs 2018), Kosova'da altı Türk vatandaşının gözaltına alınması ve Türkiye'ye nakline ilişkin iddialar. Bağlantı

[12] United Nations Treaty Collection, International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance, taraflık durumu (10 Ekim 2026 itibarıyla). Bağlantı

[13] Anadolu Ajansı, Kahraman Demirez sentence, 26 December 2019. Bağlantı

[14] TRT Haber / Anadolu Ajansı, Mustafa Erdem and Yusuf Karabina sentences, 5 June 2020. Bağlantı

[15] Anadolu Ajansı, Orhan İnandı sentence, 16 June 2023. Bağlantı

[16] RFE/RL, Abducted Kyrgyz Educator Says He Was Tortured In Turkey, 21 February 2022. Bağlantı

[17] EULEX, Justice Monitoring Report 2024, Turkish Deportees Case, p. 67. Bağlantı

[18] KoSSev / Koha, Driton Gashi retrial judgment, 24 February 2026. Bağlantı

[19] Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, Articles 4–7, 12–15. Bağlantı

[20] SRL Swiss, Terörle Mücadele Bağlamında Sınır Aşan Baskı — Gülen hareketiyle ilişkilendirilen kişilere yönelik ülke dışı yakalama ve nakiller, ek araştırma raporu, 12 Ekim 2026. İnceleme dönemi: 2016–12 Ekim 2026. Bölümler 2 ve 3.1. Ayrı destek belgesi.

[21] Universal Rights Association, Orhan Artar ve çocuklarının geri gönderilmesine ilişkin açıklama, 2 Haziran 2025. Bağlantı

[22] Stockholm Center for Freedom, Orhan Artar'ın Ruanda'dan Türkiye'ye gönderilmesine ilişkin haber, 2 Haziran 2025. Bağlantı

[23] Irũngũ Houghton, "Turkish refugee arrests place Kenya and Mozambique under microscope again", Amnesty Kenya internet sitesinde kişisel sıfatla yayımlanan görüş yazısı, 5 Ocak 2026. Kaynak

[24] Turkish Minute, Amnesty Kenya açıklamasını aktaran Mustafa Güngör'ün koşulsuz serbest bırakılması haberi, 5 Şubat 2026. Bağlantı

[25] Centro para Democracia e Direitos Humanos (CDD), Emre Çınar'ın gözaltına alınması ve SERNIC açıklaması, 4 Ocak 2026. Bağlantı

[26] CDD, Emre Çınar hakkında TIR tedbiri ve serbest bırakma, 6 Ocak 2026. Bağlantı

[27] Brezilya Federal Savcılığı (MPF), Mustafa Göktepe'nin tutukluluğunun kaldırılmasına ilişkin açıklama, Mayıs 2025. Bağlantı

[28] Veja, Mustafa Göktepe hakkında Federal Yüksek Mahkemede iade talebinin reddi, 29 Mayıs 2026. Bağlantı